

A szakkönyvtár feltáró és tájékoztató eszközei tehát nem csupán kiszolgálják a felhasználót, hanem formálják, változtatják is igényeit, kívánóságait a társadalom szükségleteinek megfelelően; elő kell hívják a lappangó igényeket is. Ennek megvalósítása szintén gondos előkészületeket, alapos vizsgálatokat, s az igények rendszeres visszajelentését kívánja meg a társadalom felé. A szakkönyvtárnak meg kell vizsgálnia az általa teremtetett információátadási lehetőségeket, az információszerezés személyi, tárgyi, környezeti, valamint biológiai és pszichikai feltételeit, s ezeket össze kell vetnie a társadalmi feltételekkel és követelményekkel.

A szakkönyvtár számára mindez megnyitja a lehetőséget, hogy aktív tényezőként helyezkedjen bele a társadalmi fejlődés menetébe, közeledjen a társadalom gazdasági és szellemi életének valóságához, s a tudományos-technikai forradalom követelményéhez igazodva valóban termelőerővé váljon.

J E G Y Z E T E K

1. BÜKYNÉ HORVÁTH Mária: Az Akadémiai Könyvtár periodikumai a tudományos kutatás szolgálatában. MTA, Bp. 1971.
2. Proceedings of the International Conference on Scientific Information. Washington, D. C. November 16-21. 1958. Washington 1959. Nat. Acad. of Science.
3. Tudományos-műszaki tájékoztatás és dokumentáció nemzetközi kongresszusa. Róma, 1964, OMKDK, Bp. 1965.
4. GYÖRE Pál: Mooers törvénye. (Megjegyzések az információ használatának lélektanához és szociológiájához.) = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 1969. 9-10. 748-763. p.

A biológus szakemberek elvárásai és a könyvtárak szolgáltatásai

SZENTIRMAI LÁSZLÓ

A József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtára a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Tudományok Osztálya megbízásából és támogatásával kérdőíves vizsgálatot végzett az országban dolgozó kutatóintézeti, tudományos és orvosegyetemi tanszékeken, valamint egyéb munkahelyen működő biológus kutatók és oktatók reprezentatív mintájának szakmai tájékozódásáról és információs forrásaikról. Kutatási jelentésünkben a reprezentatív minta 243 értékelhető kérdőívét dolgoztattuk fel a JATE Kibernetikai Laboratóriumának MINSZK-22-es számítógépén (1).

Vizsgálatunk azt mutatta, hogy a biológus kutatók és oktatók viszonylag nagy idővolumenben foglalkoznak olvasással, s az olvasásra fordított óraszám elérheti a megkérdezettek heti munkaidejének 25-30 százalékát (2), ami a külföldi adatokkal egybevetve magasnak tűnik.

Jelen tanulmányunkban foglalkozunk a biológusok által igénybevett könyvtári és dokumentációs szolgáltatásokkal, valamint az ezekkel szemben támasztott igényeikkel.

A KÖNYVTÁR SEGÍTSÉGE A KUTATÁST, OKTATÁST VÉGZŐ BIOLÓGUS SZÁMÁRA

A munkahely könyvtárának irodalomkutatása (feltehetően szakbibliográfia összeállítása) csak az MTA Kutatóintézeteiben nevezhető jelentősebbnek, az itt dolgozó megkérdezettek 30 százaléka válaszolt igennel erre vonatkozó kérdéseinkre. Mind az egyetemi tanszékeken, mind az egyéb munkahelyen az igénybevevők száma nem haladja meg a 15 százalékot. Nem tártunk eltérést a vezetők és beosztottak szakirodalmi igényeinek könyvtáros által történő kielégítésében, mindkét kategória 18 százalékban veszi igénybe a munkahelyi könyvtár ilyen jellegű szolgáltatását.

Adatainkból arra a feltételezésre juthatunk, hogy elsősorban vagy kizárólagosan az MTA kutatóintézeteinek könyvtáraiban dolgoznak olyan szakképzett könyvtárosok, akik

1. eleget tudnak tenni a biológusok által támasztott szakmai követelményeknek,
2. rendelkeznek azokkal az alapvető könyvtári ismeretekkel, amely lehetővé teszi számukra, hogy a kívánalmaknak - ha nem is biológus szakemberek - bibliográfiailag eleget tudjanak tenni.

Azt is fel kell tételeznünk, hogy az MTA kutatóintézeteinek könyvtáraiban olyan létszámban dolgoznak könyvtárosok, hogy a napi rutinmunka mellett az irodalomkutatási kéréseknek is eleget tudnak tenni. Véleményünk szerint a könyvtár segítségének az igénybevétele az irodalomkutatáshoz (szakbibliográfia összeállítása) az egészen kezdő kutatóktól és oktatóktól eltekintve nem megy a kutató-, oktatómunka minőségének rovására, hanem éppen az improduktív, nem az irodalom feldolgozására szánt időt csökkentheti.

Ugy gondoljuk, amennyiben sikerül a kutatóintézeti, tanszéki könyvtárakat olyan könyvtárosokkal megerősíteni, akik mind szakmailag, mind könyvtárosi szempontból eleget tudnak tenni a nem kezdő biológusok irodalomkutatási igényeinek, a korábban nagy idővolumenűnek ítélt olvasásra fordított idő improduktív részét sikerül csökkenteni. A kezdő kutatóknál és oktatóknál ezt a könyvtári segítséget nem tartjuk célszerűnek mindaddig, amíg a kezdő szakember nem tesz szert megfelelő jártasságra a szakirodalom önálló feltárásában.

A munkahelyi könyvtár mellett más könyvtár irodalomkutatói segítségét csaknem teljes mértékben elhanyagolhatónak tartjuk, mindössze 2-4 százalékos fordul ilyen jellegű szolgáltatásért más, tudományos gyűjtőkörű könyvtárhoz. Véleményünk szerint az ilyen alacsony százalékarányú pozitív válasz arra utal, hogy a megkérdezett szakemberek könyvtári ismeretei nem lehetnek széleskörűek, hisz ha rokon téma, vagy interdiszciplináris kutatás irodalmára van szükség, a nagy könyvtárak állományának igénybevétele elengedhetetlen előfeltétel. Ezek a könyvtárak bizonyos keretek között vállalkoznak is arra, hogy a megjelölt témában szakbibliográfiát állítsanak össze, vagy legalábbis gyűjtik és hozzáférhetővé teszik az alapvető irodalmat.

Az egyetemek tanszékein a munkahelyi könyvtár segítsége helyett a munkatársak végzik az irodalomkutatást. Ebben az esetben vagy arra kell gondolnunk, hogy az oktatók/kutatók team-munkát végeznek, vagy pedig arra, hogy az alacsonyabb beosztású tudományos munkatársak feladata az irodalom összeállítása. A tudományegyetemek tanszékein csaknem minden második oktató veszi igénybe munkatársa irodalomkutatását (47 %), az orvostudományi egyetemeken minden harmadik (36 %). Az MTA kutatóintézeteiben ez a tevékenység nem jelentős (15 %) ilyen mértékben.

A munkatárs irodalomkutatásának igénylése nem a megkérdezett életkorával, hanem a jelenlegi munkahelyén eltöltött idővel növekszik arányosan. A 10 éve, illetve ennél régebben azonos munkahelyen dolgozóknál eléri a 32-34 százalékos. Ebből az adatból nem tudjuk egyértelműen eldönteni, hogy team-munkáról vagy a munkahelyen kialakult hierarchiából következik-e az alacsonyabb beosztásban dolgozók irodalomkutatásának felhasználása.

Elemzésünk azt mutatja, hogy még átfedés esetén is a megkérdezettek mintegy 40-50 százaléka nemcsak saját maga végez irodalomkutatást. Leginkább a tudományegyetemek tanszékein dolgozók veszik igénybe az irodalomösszeállítás által nyújtott szakirodalmi segítséget, legkevésbé az egyéb munkahelyen dolgozó kutatók élnek ezzel a lehetőséggel.

1. sz. táblázat

A KÜLÖNBÖZŐ INTÉZMÉNYEKBE DOLGOZÓK MEGOSZTLÁSA ASZERINT, HOGY HÁNY FORRÁSBÓL KAPJÁK A SZAKIRODALMI ÖSSZEÁLLÍTÁST (SZÁZALÉKBAN)

Források száma	MTA N = 75	Tud. egyet. N = 55	Orvosegy. tansz. N = 72	Egyéb m. h. N = 43
Felsoroltakból				
1 forrás	32	29	32	21
2 forrás	8	16	13	2
3 forrás	1	7	1	-
Nem kap irodalomkutatást	59	48	54	77
	100	100	100	100

Jelen vizsgálatunk során arról nem kaptunk adatot, illetve vizsgálatunk nem terjedhetett ki annak felderítésére, hogy a könyvtáros vagy a tudományos munkatárs által végzett irodalomkutatás milyen mélységű, illetve milyen célt szolgál. Megkockáztatjuk azt a feltételezést, hogy a munkahelyi és az egyéb könyvtár által végzett irodalomkutatás a kutatómunkát inkább szolgálja és megrövidíti a szakirodalom keresésére fordított impro-
duktív időt (improduktív idő olyan értelemben, hogy ezalatt a kutató ténylegesen nem foglalkozik olvasással). A munkatársak irodalomkutatása, ha nem a team-munka egy részéről van szó, akkor ez az irodalomkutatás - vagy inkább szakirodalom összeállításának nevezhető tevékenység - talán azért szükséges, hogy valamely előadáshoz, szakkollégiumhoz néhány címet, adatot összegyűjtsön. Ebben az esetben sem felesleges tevékenység, azonban - véleményünk szerint - a tényleges kutató- és oktatómunkát a könyvtár által végzett irodalomkutatás tudja inkább segíteni.

A KÖNYVTÁRAK TECHNIKAI SZOLGÁLTATÁSAINAK IGÉNYBEVÉTELE ÉS AZOK IRÁNTI IGÉNY

A könyvtárak által biztosított technikai lehetőségek igénybevételéhez ismerni kell, hogy egyáltalában milyen lehetőségek léteznek ezen a területen, mit tud a munkahely könyvtára mind technikailag (pl. mikrofilm leolvasót), mind anyagilag biztosítani (tehát hogyan tudják más könyvtár, dokumentációs központ szolgáltatását megfizetni). Továbbá ismerni kell azt is - ez azonban nem elsősorban a kutató feladata, hanem inkább a munkahelyi könyvtárosé -, hogy milyen szolgáltatások rendelhetők az országban belül, s mit lehet külföldről megkapni.

Vizsgálatunk a fotokópia, mikrofilm, figyelőkarton, xerox, automata-xerox, témadokumentációs kiadványok és a fordítási szolgáltatás felhasználására és az azok iránti igényre terjedt ki.

Adataink azt mutatják, hogy a technikai lehetőségek igénybevétele munkahelyenként rendkívül változatos képet mutat. Minden bizonyval a felhasználás nagy mértékben függ a munkahely könyvtárának felszereltségétől, a munkahely anyagi helyzetétől (milyen jellegű szolgáltatást képes megfizetni), a kutató jelenlegi munkahelyén eltöltött idejétől és a megkérdezett munkahelyén betöltött státuszától. A jelenlegi munkahelyen eltöltött idővel párhuzamosan nő a technikai szolgáltatások igénybevételének százaléka, ez feltehetően a megkérdezett státuszának függvénye: a magasabb beosztás inkább teszi lehetővé például a xeroxmásolatok megrendelését, s egyértelműen ezt bizonyítja, hogy a vezető beosztású biológusok nagyobb százalékban vesznek igénybe technikai szolgáltatást mint beosztottjaik.

Álábbi táblázatunk azt mutatja, hogy általában az MTA intézeteiben dolgozó kutatók lényegesen kedvezőbb helyzetben vannak, mint akár az egyetemen, akár más munkahelyeken dolgozó biológus kollégáik. Különösen vonatkozik ez a xerox-szolgáltatásra.

A KÜLÖNBÖZŐ MUNKAHELYEN DOLGOZÓK MEGOSZTLÁSA
A TECHNIKAI SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELE SZERINT[†]
(SZÁZALÉKBAN)

Technikai szolgáltatás	MTA N = 73	Tud. egyet. N = 55	Orvosegy. tansz. N = 72	Egyéb m. h. N = 43
fotokópia				
mikrofilm	52	60	44	49
figyelőkarton	19	7	1	2
xerox	52	40	18	21
fordítás	10	20	1	23
témadok, kiadványok	11	15	7	19

[†]Több válaszlehetőség

Adataink szerint a fordítási szolgáltatást nem elsősorban azok veszik igénybe, akik nem ismernek egyetlen világnyelvet sem, hanem azok, akik beszélik valamelyik nyelvet, de hiányos az egyéb nyelvismeretük. További adatainkból arra is következtethetünk, hogy a fordítás igénylése nemcsak a világnyelvekre (angol, orosz, német), hanem a nálunk kevésbé ismert (japán, spanyol, olasz) nyelvekre is vonatkozik.

A technikai szolgáltatásokkal szemben tanúsított elvárások részben a jelenlegi szolgáltatások igénybevételén, részben a technikai szolgáltatások mibenlétének ismeretén alapulnak. Legnagyobb igény a xerox és az automata-xerox iránt mutatkozik. A mikrofilm és a fotokópia egyre kisebb szerepet játszik azokon a munkahelyeken, ahol lehetőség van modernebb szolgáltatás felhasználására.

Az oktatók hátrányos helyzetét mutatja, hogy minden technikai szolgáltatással szemben tanúsított igényük nagyobb százalékarányban jelentkezik, mint a kutatóknál. Figyelemreméltónak találjuk azt az adatunkat, amely azt tükrözi, hogy a technikai szolgáltatások iránti szükséglet azoknál a szakembereknél mutatkozik a legnagyobb százalékban, akik 1964-1970 között kerültek jelenlegi munkahelyükre. Ezt az adatot ezért tartjuk megjegyzésre méltónak, mert utal a munkahelyen kialakult hierarchiára. Ilyen szakmai tapasztalattal rendelkező kutató, oktató már nem tartozik a legfiatalabb szakember-csoporthoz, megismerte a technikai szolgáltatásokat, azonban - feltehetően - a munkahelyi hierarchiában betöltött státusa egyelőre nem teszi lehetővé, hogy a rendelkezésre álló anyagi eszközök mellett minden esetben kielégítsék igényét.

3. sz. táblázat

A KÜLÖNBÖZŐ MUNKAHELYEN DOLGOZÓK MEGOSZLÁSA A TECHNIKAI SZOLGÁLTATÁSOKKAL KAPCSOLATBAN TANUSÍTOTT IGÉNYEK SZERINT⁺ (SZÁZALÉKBAN)

Igénybevenne	MTA N = 73	Tud. egyet. N = 55	Orvosegy. tansz. N = 72	Egyéb m. h. N = 43
fotokópiát	12	24	26	7
mikrofilmet	4	16	14	9
figyelőkartont	23	35	47	37
xerox szog. -t	12	16	26	28
automata-xeroxt	36	47	49	30
fordítást	22	42	31	57
témadok. kiadv.	19	15	39	28

⁺Több válaszlehetőség

A fordítással kapcsolatban a korábban elmondottakra kell hivatkoznunk; azok is igénylik a fordítási szolgáltatást, akik beszélik valamelyik, a biológiában használatos világnyelvet, mert az átlagot tekintve: az egyetlen nyelvet sem beszélők 43 százaléka, az egy nyelvet beszélők 38 százaléka, a 2 nyelvet beszélők 17 százaléka, a 3 nyelvet beszélők 29 százaléka venne igénybe fordítási szolgáltatást.

A kutatás gyorsaságát, az oktatás korszerűségét csak abban az esetben lehet elképzelni, ha az érdekelt szakember az adott városban nem található információhordozót időben megkapja. A gyakorlat azt mutatja, hogy elsősorban a folyóiratok esetében sokkal hamarabb lehet xeroxmásolatot kapni, mint az eredetit kézbevenni. Tehát amennyiben nem lehet a technikai berendezéseket korszerűsíteni, szükséges volna mind a kutatóintézetek, mind a tanszékek szakemberei számára, hogy a központi intézményekben lévő xeroxmásolók szolgáltatásait szükségleteiknek megfelelően igénybevehessék.

DOKUMENTÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSOKKAL SZEMBENI ELVÁRÁSOK

Olyan dokumentációs szolgáltatásokat említettünk kérdőívünkön, amelyek szétsugárzása csakis abban az esetben lehetséges, amennyiben megfelelő másoló kapacitás áll rendelkezésre. A következő dokumentációs szolgáltatások iránti igény után érdeklődtünk:

- a) a legfontosabb külföldi szakfolyóiratok címfordításai,
- b) külföldi szakfolyóiratok tartalomjegyzékének kifotózása,
- c) külföldi szakfolyóiratok cikkeinek referálása.

A legfontosabb külföldi szakfolyóiratok címfordításainak igénylése tekintetében nem találunk jelentősebb eltérést a munkahely szerint. Általában a megkérdezettek 22 százaléka tartaná szükségesnek a címfordítást és azok közzétételét. Ha az igényeket a nyelvismeret alapján vizsgáljuk, heterogénebb képet kapunk. Egyrészt azt tapasztaljuk, hogy természetesen azok kérik a legnagyobb százalékarányban a címfordítást, akik egyetlen nyelvet sem bírnak beszédfokon (32 %), másrészt a két nyelven beszélők 19 százaléka is tudná hasznosítani a címfordítást.

Lényegesen nagyobb százalék igényli a külföldi szakfolyóiratok tartalomjegyzékének kifotóztatását. Ez az igény elsősorban az egyetemeken és az egyéb munkahelyeken jelentkezik, az oktatóknál magasabb százalékarányban (57 %), mint a kutatóknál (51 %). Az igény a jelenlegi munkahelyen eltöltött idővel párhuzamosan csökken.

Kétségtelen, hogy a tartalomjegyzék kifotóztatása és sokszorosítása nagy mértékben meggyorsítja az információ áramlását. A könyvtárba bekerülő egyetlen példányú folyóirat tartalomjegyzéke sokszorosítás révén órák alatt a szakember dolgozóasztalára kerülhet, s az érdeklődő kutató előre kijegyezheti magának, hogy melyik cikket kívánja tanulmányozni. Ezzel a módszerrel csökkenthető a drága, de ugyanakkor sokak által olvasott folyóiratok példányszáma, vagy elérhető, hogy nem kell napokig várni, míg az érdeklődő egyáltalában eldöntheti, hogy az a bizonyos folyóirat-szám tartalmaz-e számára információt.

Az olvasásra fordított időt jelentős mértékben csökkentheti, ha a szakember tudja, hogy általános érdeklődéséhez vagy kutatási témájához mit kell elolvasnia. Ez egyrészt biztosított azáltal, hogy minden szakember rendelkezik a kutatás megkezdése előtt irodalomösszeállítással, másrészt azonban létezhetnek olyan cikkek, közlemények, amelyek ugyan témájára vonatkoznak, de elkerülték figyelmét vagy az interdiszciplinaritás törvénye szerint csak periférikusan érintik témáját. Az ilyen jellegű hiányságot pótolhatná a külföldi folyóiratok cikkeinek referálása.

Ezen szolgáltatás iránt a megkérdezettek közel kétharmadánál mutatkozik határozott igény. Amikor a kérdőívet kitöltötték, válaszaik feltehetően implicite tartalmazták azt a lehetőséget is, hogy a referálás nemcsak a biológiai tudományok legfontosabb folyóiratainak cikkeiről készülne, hanem olyan folyóiratok cikkeiről is, amelyek nyelve kevésbé ismert nálunk, továbbá az a felismerés is, hogy bizonyos folyóiratok csak igen kis példányszámban járnak az országba.

Fentemlített feltételezésünket támasztja alá, hogy akik rendszeres szótárhasználat nélkül sem tudnak egyetlen világnyelven sem olvasni, azoknak 51 százaléka igényli ezt a szolgáltatást, ezzel szemben, akik három nyelven olvasnak, azoknak 68 százaléka venné igénybe a külföldi folyóiratok cikkei referálásának publikálását.

Ez a szolgáltatás, amely - véleményünk szerint - csak központilag lenne megoldható, nagy mértékben segitené a nők tudományos munkáját is. A nők 69 százaléka igényli ezt a szolgáltatást, a férfiaknak viszont "csak" 57 százaléka.

Alábbi táblázatunk azt tükrözi, hogy a folyóiratcikkek referálása iránti igény legmagasabb a tudományegyetemi tanszékeken és az egyéb intézményekben.

4. sz. táblázat

A KÜLÖNBÖZŐ MUNKAHELYEN DOLGOZÓK MEGOSZLÁSA A KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK CIKKEINEK REFERÁLÁSA IRÁNTI IGÉNY SZERINT (SZÁZALÉKBAN)

Igényli	MTA N = 73	Tud. egyet. N = 55	Orvosegy. tansz. N = 72	Egyéb m. h. N = 43
igen	56	69	53	63
nem	44	31	47	37
	100	100	100	100

A SZAKIRODALMI TÁJÉKOZÓDÁSSAL KAPCSOLATOS NEHÉZSÉGEK

Kérdőívünk utolsó blokkjában lehetőséget adtunk a megkérdezetteknek arra, hogy nyitott kérdés formájában válaszoljanak, s szöveges indokolást adjanak.

Egyik kérdésünk arra vonatkozott, hogy milyen nehézségeik vannak a szakirodalmi újdonsággal való megismerkedéssel kapcsolatban. A szöveges válaszokat néhány csoportba foglalhatjuk össze. Ezek többek között arra utalnak; maguk a biológus szakemberek is úgy érzik, hogy nyelvismeretük nem megfelelő. Válaszaik elemzéséből arra a következtetésre juthatunk, hogy a megkérdezettek bizonyos (nem elhanyagolható) százaléka minimális könyvtári ismeretekkel sem rendelkezik. Ugy gondoljuk, hogy mindkét téren töréntenk kísérletek a hiányosság kiküszöbölésére. Egyrészt a különböző intézményekben intenzív nyelvtanfolyamokat szerveztek, másrészt a szakirodalmi forrásismeretek oktatása is megkezdődött az egyetemeken. A biológus szakemberek döntő többsége a tudományegyetemokről kerül ki. A természettudományi karok IV. évfolyamain az utóbbi években bevezették a szakirodalmi forrásismeretek oktatását. Igaz, hogy csupán néhány óra elméletet hallgatnak, majd ugyancsak néhány óra gyakorlati foglalkozásra kerül sor, de ez is több a semminél. Az újonnan kikerülő szakemberek tehát rendelkezhetnek minimális tájékoztatói képességgel, amelyet feltehetően a team-munka keretében el tudnak mélyíteni.

Ha munkájuk során gyors adatmegállapításra van szüksége a megkérdezetteknek, akkor csupán nem sokkal több mint 50 százalékuk tudja azt időben megkapni. A többiek vagy nem jutnak a kívánt adathoz, közleményekhez időben vagy csak jelentős késéssel. Feltételezzük, hogy a kérdés megválaszolása a biológus szakembereknek önmagukkal szemben támasztott magas szakmai követelményét is mutatja, de azt is tükrözi, hogy a tudományos pályán eltöltött évek számával a szakirodalmi információval való ellátottság maximuma iránti igény is növekszik. Erre kell következtetnünk azokból az adatokból, amelyek elemzése azt mutatja, hogy a 30 év alatti szakemberek 66 százaléka úgy véli, meg tudja szerezni a kívánt időben az információt, ezzel szemben a 30-40 és a 40-50 év közötti szakembereknek csak 50, illetve 52 százaléka válaszolt igennel. Ugy látjuk, hogy a nők nehezebb helyzetben vannak (49 % igen), mint a férfiak (56 %). Az oktatók és kutatók adatai között nem találunk eltérést.

A gyors adatmegállapítással kapcsolatos szöveges válaszok elemzése részben már ismert igényekre vonatkozik. Hivatkoznak arra, hogy nyelvismertet és fordítási szolgálat hiányában várniuk kell valamely közlemény vagy abstract fordítására. Jelen esetben is az derül ki jelentős százalék választából, hogy nem ismerik a munkahely könyvtárán kívül más tudományos könyvtárak és az országos vagy nemzetközi könyvtári szolgáltatásokat. Hiányolják a szakképzett könyvtárosokat, és nagyon határozott formában jelentkezik a központi szolgáltatások iránti igény. Ehhez kapcsolódik az az új szempont, hogy a vidéken dolgozó szakemberek hátrányos helyzetben vannak fővárosi kollégáikkal szemben. Éppen ezért felmerül - de nemcsak a vidéki szakemberekben - az igény, amelyet kétféleképpen, de egyértelműen fogalmazhatunk meg: legyen a biológiai tudományoknak alapkönyvtára. Ez utóbbi kérdésben most csak az igényeket regisztráljuk, hisz ennek a kérdésnek megoldása hosszas mérlegelés eredménye lehet, mert olyan anyagi, technikai lehetőségekkel, valamint szakembergárdával kellene rendelkezni, amely - úgy gondoljuk - pillanatnyilag nem áll az illetékesek rendelkezésére. Bizonyos fokig megkönnyítené a kérdés megoldását, ha az alapkönyvtár valamely már működő intézmény keretében vagy tudományos könyvtár mellett fejtené ki tevékenységét. Kétségtelen, hogy a biológiai alapkönyvtár számos dokumentációs szolgáltatás iránti igényt ki tudna elégíteni, s el tudná látni a megkérdezettek jelentős százaléka által igényelt fordítási szolgáltatást is.

A megkérdezettek a biológiai alapkönyvtár létrehozásának szükségességét hangsúlyozva, a következő feladatokat várják el:

- a) biztosítaná a könyvtárak közötti együttműködést,
- b) lehetővé tenné a kongresszusi anyagok gyors megismerését,
- c) ellátná a gépi adatfeldolgozást,
- d) központilag oldaná meg az új folyóiratok megrendelését,
- e) telexkapcsolatban állna az ország tudományos könyvtáraival,
- f) rendszeresen készítené szakbibliográfiákat, és
- g) lyukkártyán regisztrálná az országban található szakirodalmi információ anyagát.

Nyilvánvaló, hogy a fenti egyszerű felsorolás közül több fedi egymást, ennek ellenére szükségesnek tartottuk az igényeket a megfogalmazás szerint csoportosítani és elbírálás céljából az illetékesek elé terjeszteni. Ezek az igények léteznek, s ha nem is lehet őket a jelen pillanatban kielégíteni, kétségtelenül kínálkozhat olyan megoldás, amely az égető gondokon enyhíthetne.

J E G Y Z E T E K

1. SZENTIRMAI László: Az információs források szerepe a biológusok szakmai tájékoztatásában. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 19. évf. 1972. 6.sz. 401-418. p.
2. SZENTIRMAI László: A szakmai tájékozódás igénye, lehetőségei és problémái. = Magyar Tudomány. Új folyam XVIII.k. 1973. 1.sz. 44-45. p.

A mezőgazdasági termelő- üzemekben dolgozó szakemberek szakirodalmi tájékoztatása

BILLÉDI FERENCNÉ

"A termelőüzemek szakirodalmi ellátása, a termelőüzemi
kézikönyvtárak létesítése és fejlesztése nem halasztható
feladat."

(A III. Országos Könyvtárügyi Konferencia Mezőgazdasági
Szekcióülésének téziseiből.)

Az ipari üzemek, vállalatok vezetőinek, szakembereinek szakirodalmi tájékoztatásáról, az ipari üzemekben kialakult vagy kialakulóban lévő információs rendszerekről, az ezzel kapcsolatos problémákról bőven található a kérdés sokoldalú megközelítésével készült publikáció. Jóval kevesebb az a cikk, tanulmány vagy önálló kiadvány, amely a mezőgazdasági üzemek helyi szakirodalmi információs bázisával, tájékoztató szervezeteivel foglalkozik. A publikációk számának alacsony volta azonban nem a problémák hiányát és nem a téma érdektelenségét jelenti. A fentiek, valamint az idézett tézisben leírt "halaszthatatlan" jelző készített arra, hogy a jelen cikk keretében talán a szokottnál részletesebben - azonban korántsem a teljesség igényével - fejtsék ki a témával kapcsolatos gondolatokat.